12.1.2023
Mattila Veli-Matti

Eduskunnan talousvaliokunnalle

EJ 10/2022 vp - E 14/2020 vp
Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto talouspolitiikan EU-koordinaation arviosta

Koordinaatiokehikon edistettävä kurinalaista, kestävää taloudenpitoa

- Komission tiedonannossa esitellyt uudistusehdotukset ovat osin oikeansuuntaisia. Ne pyrkivät korjaamaan eräitä nykyisen talouspolitiikan koordinaatiokehikon ongelmia mutta samalla voivat luoda uusia.
- On tärkeää pitää kiinni julkisen talouden 3 %:n alijäämäkatosta. Se tuo kurinalaisuutta finanssipolitiikkaan ja osaltaan rajaa julkisen velan kasvua.
- Julkista velkaa koskeva 60 %:n raja-arvo sisältyy edelleen komission ehdotukseen, vaikkakin sitä on häivytetty taka-alalle. Vaihtoehtoisesti olisi harkittava raja-arvon päivittämistä sellaiseksi, että se on useimmille jäsenmaille mahdollinen saavuttaa normaalin talouskehityksen oloissa.
- Finanssiala suhtautuu myönteisesti markkinakurin käyttämiseen EU-maiden talouspolitiikan ohjauskeinona sekä jäsenmaiden oman vastuun korostamiseen taloudenpidosta.

Komissio on käynnistänyt uudelleen keskustelun EU:n jäsenmaiden talouspolitiikan koordinaatiokehikosta ja finanssipolitiikan säännöstöstä. Koronapandemian vuoksi hanke oli keskeytyneenä. Komission marraskuussa 2022 antama tiedonanto sisältää ehdotuksia siitä, miten talouspolitiikan koordinaatiokehikkoa ja finanssipoliittisia sääntöjä voitaisiin kehittää.

Tiedonanto on sisällöltään varsin yleisluonteinen, minkä vuoksi ehdotusten tarkempi arviointi edellyttäisi lisätietojen saamista komission hahmotteleman koordinaatiokehikon sisällöstä ja toiminnasta käytännössä.

Pandemian alettua vuonna 2020 EU joutui keskeyttämään vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten velka- ja alijäämäsääntöjen noudattamisen. Tämä oli Finanssiala ry:n (FA) mielestä oikea ratkaisu. Jäsenmaiden mittavat talouden tukitoimet olivat tarpeellisia, jotta pandemian aiheuttaman talouskriisin kielteisiä vaikutuksia tuotantoon ja työllisyyteen voitiin rajata. Kaiken kaikkiaan tässä onnistuttiin kohtuullisesti.

Pandemian myötä julkisen velan määrä on kasvanut yleisesti ja ylittää monissa maissa huomattavasti 60 %:n tason. Näissä oloissa nykyisen koordinaatiokehikon edellyttämä velkatason sopeuttamisvauhti (ns. 1/20-sääntö) olisi monille jäsenmaille erittäin vaativa ja käytännössä tuskin realistinen toteuttaa. Tiedonannossa luonnosteltu kehikko, joka perustuu jäsenmaiden tekemiin sitoviin keskipitkän aikavälin fiskaalis-rakenteellisiin suunnitelmiin, olisi joustavampi ja mahdollistaisi nykyistä paremmin maakohtaisten erojen huomioon ottamisen tarvittavien sopeutusurien laatimisessa. On vaikea arvioida, olisi kehikko nykyistä yksinkertaisempi ja läpinäkyvämpi. Komission keskeinen rooli kehikon

toimeenpanossa herättää kysymyksiä, samoin jäsenmaiden kyky sitoutua useiden vuosien mittaisiin suunnitelmiin.

Tiedonannon mukaan komissio olisi säilyttämässä julkisen velan 60 %:n raja-arvon, mutta raja-arvoa on häivytetty taka-alalle ja sen käytännön merkitys jää avoimeksi etenkin Italian ja Kreikan kaltaisten korkeasti velkaantuneiden maiden kohdalla. FA:n mielestä voitaisiin harkita myös raja-arvon päivittämistä sellaiseksi, että se olisi useimmille jäsenmaille mahdollinen saavuttaa. Niiden maiden osalta, joiden velka on huomattavan korkea, voitaisiin etsiä maakohtaisia räätälöityjä ratkaisuja. Niiden pitäisi olla sellaisia, että ne täyttävät kestävyyden kriteerin ja ovat samalla realistisia poliittisen päätöksenteon näkökulmasta. Muita maita korkeamman raja-arvon vastapainoksi olisi edellytettävä rakenteellisia uudistuksia ja muita toimenpiteitä, joilla velkakestävyyttä lisätään.

Julkisen velan raja-arvoa tärkeämpää olisi FA:n mielestä pitää kiinni julkisen talouden 3 %:n alijäämäkatosta. Katto sisältyy komission hahmottelemaan uuteen kehikkoon, samoin nykyinen liiallisen alijäämän menettely (EDP). Alijäämäkatto toisi lisää kurinalaisuutta finanssipolitiikkaan ja osaltaan rajaisi julkisen velan kasvua. Katon ylityksiin tulisi puuttua tiukasti ja niistä olisi seurattava riittävät sanktiot, jotta alijäämäkatto olisi uskottava.

Hallinnollisen koordinaatiokehikon uudistamisen rinnalla tulisi FA:n mielestä pitää mielessä myös muut keinot, joilla edistetään jäsenmaiden julkistalouksien kestävyyttä. Erityisesti olisi vahvistettava ”markkinakurin” roolia eli sitä, että velkaantumiseen liittyvät riskit hinnoitellaan markkinoilla oikein. Tällöin suuresti velkaantuneet maat joutuisivat maksamaan muita korkeampia korkoja, mikä kannustaisi niitä suitsimaan velanottoaan.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila

johtaja, pääekonomisti